

Els organitzadors planificaren ponències de J. Vázquez (Universidad de Zaragoza), R. Sistac (Universitat de Lleida) J. Giralt (Universidad de Zaragoza, Academia Aragonesa de la Lengua), H. Moret (Academia Aragonesa de la Lengua) i J. Terrado (Universitat de Lleida). Gràcies a aquestes ponències ens vam assabentar perfectament de quina és la situació exacta a hores d'ara dels estudis sobre toponímia de la Franja (Giralt), de la vàlua de la toponímia com a font d'antics mots avui desapareguts (Vázquez), de la importància del coneixement directe del terreny (i aquest és sovint l'origen del nostre amor a l'excursionisme que ja ens va mostrar el mestre Coromines) (Sistac) i de la presència de la llengua àrab en la toponímia terolenca i per extensió en l'antroponímia valenciana (Terrado). D'altra banda, una d'aquestes comunicacions (Moret) va tractar sobre un altre tema tan important i tan ben arrelat al lloc del congrés com és ara la presència de l'onomàstica a l'obra del conegut escriptor mequinensà J. Moncada.

Les comunicacions varen abordar un ample ventall de temes. No sempre és fàcil classificar totes les exposicions en grups ja que, com és natural, n'hi ha algunes que en tracten diversos, però, demanant excuses per possibles errades, hom diria que n'hi hagué de quatre tipus principals. El primer i més nombrós és el dels treballs que estudiaren l'explicació i l'origen de topònims d'una zona qualsevol (B. Vellvè, V. Castellvell, J. Rovira, J. J. García i E. Nieto, I. Xiva, J. Bernat i V. Gual i E. Forner, E. Ribes, X. Planas et al. i A. Beltran). El segon grup podria ésser el que constitueixen comunicacions sobre relació entre antroponímia i toponímia i per afegit entre zones lingüístiques a conseqüència dels repoblaments (V. Terol, F. Hernández, J. Tort). El tercer grup el formarien els treballs de G. Tomás, de G. Sanz i X. T. Arias, i C. A. Rizos amb la toponímia de la Ribagorça actual i pretèrita com a tema d'estudi. Finalment, un darrer grup va ésser el dels treballs d'E. Casanova, que va fer la ressenya de dos llibres recents i importants de toponímia de Castelló, el d'A. Aragonés sobre la toponímia en l'obra de S. J. Arbó i el de J. Bernat i F. Guardiola sobre toponímia urbana. Estalviem aquí la relació dels títols exactes de tots aquests treballs que el lector pot trobar perfectament a les pàgines de la Societat d'Onomàstica i de l'Academia Aragonesa de la Lengua. Creu qui aquestes línies signa que, malgrat que sigui d'una forma potser massa superficial, el lector d'aquesta nota pot adonar-se de la densitat d'aquests tres dies de treball, desenvolupat sempre, com he assenyalat, en un ambient que va saber aplegar l'imprescindible rigor d'aquests congressos amb l'amistança i la bonhomia que fan de la tasca necessària una càrrega no pas feixuga.

Al costat d'aquestes activitats purament acadèmiques, els organitzadors i les entitats col·laboradores varen tenir l'amabilitat de fer-nos a tots els congressistes tres bonics presents: una passejada literària per Mequinensa amb explicacions sobre l'obra i vida de Jesús Moncada, una altra pel casc històric de Calaceit i una breu visita al poblat ibèric de Sant Antoni.

Es va anunciar un termini de lliurament dels treballs presentats per a llur publicació, després de l'escaient avaluació, en un nou volum de la Societat d'Onomàstica que es vol tenir ja fet per al proper col·loqui. El president, Pere Navarro, va acomiadar els congressistes amb paraules amicals i encoratjadores al llevant de taula del darrer dinar col·lectiu.

Emilio NIETO BALLESTER
Universidad Autónoma de Madrid

Seminari «La variació territorial i els diccionaris» (Barcelona, 13 de juny de 2024). — El 13 de juny de 2024, la Sala Prat de la Riba de l'IEC va acollir el seminari «La variació territorial i els diccionaris», organitzat per les comissions de Lexicografia i d'Estandardització de la Secció Filològica. Era la primera ocasió en què aquestes dues comissions unien esforços per coordinar un seminari, però, tenint en compte la centralitat del projecte del nou diccionari normatiu, no és estrany que fos la variació geogràfica l'element d'anàlisi del seminari d'aquest any.

La inauguració fou a càrrec de Teresa Cabré, presidenta de l'IEC, que va destacar la necessitat de determinar el tractament de la variació territorial en el nou diccionari normatiu, i Nicolau Dols, president de la Secció Filològica, que va recordar els avanços que ha dut a terme la Secció en el terreny de la variació, tant territorial com funcional, exemplificats en obres com la *GIEC*.

El seminari es va estructurar en tres blocs. El primer tenia com a objectiu delimitar les bases teòriques de la normativa i l'estàndard i, des d'aquest marc conceptual, resseguir el tractament que havia tingut la variació territorial en els diccionaris de llengua catalana i el que pot tenir en el nou diccionari normatiu. Va obrir aquest bloc Miquel Àngel Pradilla, membre de la Comissió d'Estandardització de la Secció Filològica, amb la ponència «Diccionaris, normativa i estàndard». Després d'analitzar la relació que hi ha hagut entre norma i variació i els models d'estandardització, va posar l'èmfasi en la necessitat de fer compatible la variabilitat de les identifications dels individus amb les identifications col·lectives. Va assenyalar que només així es podrà afrontar el repte de revitalitzar la presència pública de la llengua en el context de multilingüisme actual.

Seguidament, Joan Veny, membre de la Comissió de Lexicografia de la Secció Filològica, va presentar la ponència «La presència de la variació territorial en els diccionaris de llengua catalana», en la qual va distingir dues dimensions de la llengua que sovint es confonen, la llengua històrica i la llengua estàndard, i va assenyalar la necessitat de continuar la tradició lexicogràfica del model composicional i aconseguir establir una llengua estàndard en què hi hagi una participació selectiva de la llengua històrica. Tot seguit, Carolina Santamaria i Imma Fradera, de les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica, van presentar la ponència titulada «El tractament de la variació en els diccionaris de llengua catalana». Carolina Santamaria va detallar els criteris de Pompeu Fabra a l'hora d'introduir dialectalismes en el *DGLC*, així com el tractament que es va seguir posteriorment en el *DIECI* i en el *DIEC2*. I, per la seva banda, Imma Fradera va mostrar que l'obra lexicogràfica més recent de la Secció Filològica, el *Diccionari essencial de la llengua catalana (DEIEC)*, ja incorpora informacions d'ús, també en relació amb la variació territorial, que poden ajudar a orientar els usuaris.

L'última intervenció d'aquest bloc fou a càrrec dels dos codirectors del projecte del nou diccionari normatiu amb la ponència «La variació territorial en el nou diccionari normatiu de la llengua catalana». Josep Martines, president de la Comissió de Lexicografia de la Secció Filològica, va explicar les bases d'aquest important projecte lexicogràfic i va remarcar el concepte d'*estàndard ampliat*, que engloba les unitats lèxiques compartides per diverses varietats i també les que són patrimoni d'una única varietat però tenen prestigi. Per la seva banda, Mercè Lorente, membre de la Comissió de Lexicografia i del Consell de Govern de la Secció Filològica, va mostrar, d'una manera molt gràfica, com es podria representar el tractament de la variació geogràfica en el nou diccionari normatiu.

En el segon bloc es va analitzar com havien gestionat la variació territorial tradicions lexicogràfiques d'altres llengües. Elena Sánchez, professora de la Universitat d'Alacant, va iniciar la ponència «La variació territorial en la tradició de l'alemany» repassant la formació d'aquesta llengua i va assenyalar que, en el cas de l'alemany, la norma s'aplica sobretot en l'àmbit ortogràfic. Tot seguit, la professora de la Universitat Pompeu Fabra Janet DeCesaris, amb la ponència «La variació territorial en la tradició de l'anglès», va explicar les diferents característiques de la tradició lexicogràfica de l'anglès —tant britànica com dels Estats Units—, que va fer aflorar un ús poc sistemàtic del marcatge de la variació en aquests diccionaris. I per tancar el segon bloc, la professora Paz Battaner, membre de la Real Academia Española, va oferir la ponència titulada «La variació territorial en la tradició de l'espanyol», que es va centrar en el tractament lexicogràfic dels geosinònims en el *Diccionario de la lengua española* i en l'enfocament de la variació geogràfica de l'Academia.

El tercer i últim bloc fou un interessant diàleg amb tres representants de sectors socials que vehiculen l'estàndard, uns sectors que actuen com a model de la variació. Mila Segarra, vicepresi-

denta de la Secció Filològica i directora de l'Oficina d'Estandardització, va ser l'encarregada de moderar una taula rodona amb Sebastià Alzamora, escriptor i membre de la Secció Filològica, Josep Escolano, professor de la Universitat d'Alacant, i Ernest Rusinés, cap del Departament d'Assessorament Lingüístic de la CCMA. En aquesta taula rodona es van fer visibles qüestions d'una gran complexitat, com l'ensenyament de la variació territorial en l'àmbit educatiu, que van traçar noves línies per a futurs seminaris d'estandardització.

Finalment, Ramon Sistac i Josep Martines, presidents de les dues comissions organitzadores del seminari, van cloure l'acte amb un agraïment per la bona acollida que havia tingut entre els especialistes i amb una valoració molt positiva de tots els continguts que s'havien anat exposant al llarg dels tres blocs, uns continguts que, sortosament, es poden recuperar sempre que calgui al nou web de la Secció Filològica. La cloenda també va servir per percebre la complicitat teixida entre les dues comissions, la qual, de ben segur, també va ajudar a fer que el seminari fos un èxit.

Laia CASTANYER TEIXIDOR
Institut d'Estudis Catalans

Albert Jané rep el 56è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (Barcelona, 17 de juny del 2024). — El jurat del 56è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, format per Judit Carrera, Raül Garrigasait, Àngels Gregori, Ingrid Guardiola, Maria Rosa Lloret, Marta Nadal, Clàudia Pujol, Salvador Sunyer i Enric Vicent Sòria, va atorgar aquest premi a Albert Jané i Riera per haver-se convertit en un «referent indiscutible» a través de les seves «aportacions essencials en el camp de la literatura infantil i juvenil, així com en les traduccions i adaptacions de contes, llegendes, rondalles, faules, narracions populars i còmics, que han format infants i joves en la lectura en català».

El Palau de la Música es va omplir per celebrar la literatura infantil i juvenil de la mà d'Albert Jané. L'acte, organitzat per Òmnium Cultural i coordinat per l'equip tècnic de l'entitat, amb la direcció artística d'Iban Beltran, va comptar amb una destacada presència institucional encapçalada pel president del govern, Pere Aragonès, i la consellera de cultura, Natàlia Garriga. Amb la presència, també, dels expresidents Pujol, Montilla, Mas i Torra.

A través de frases i textos de Jané es va fer el recorregut per la seva trajectòria vital, professional i intel·lectual. I també a través de les glosses de Joaquim Carbó i Mercè Canela. Carbó, referent de la literatura infantil i juvenil i amic d'Albert Jané, en va destacar la tasca com a traductor i adaptador, des del còmic (*Jan i Trencapins, Gil Púpilla, Lucky Luke, Stefi, Corto Maltes...*) fins a clàssics populars (Homer, Roal Dahl, Rodari, Andersen, germans Grimm...), així com de pel·lícules. Segons ell, Jané, més que traduir i adaptar textos d'altres llengües al català, els ha *anostrat*, «en el sentit de fer-los nostres, de fer que el lector no s'adonés que allò que llegia passava en un altre país». I com a exemple, els barrufets, que, a més de catalanitzar-los el nom, els ha fet moure per Vallhonesta o el Clot del Tufau. Per la seva banda, Mercè Canela, successora de Jané a la direcció de Cavall Fort, en va destacar la tasca que ha fet a la revista des de diverses funcions: corrector, traductor, cap de redacció i director fins a la jubilació el 1997. Una jubilació que no el va desvincular de la revista, ja que hi ha seguit col·laborant des de llavors. Canela en va destacar especialment el paper decisiu que va tenir en la fixació del model de llenguatge que farien servir a Cavall Fort, d'una correcció absoluta i, alhora, «directe i dinàmic i de comprensió immediata». Com no podia ser d'altra manera, els barrufets també hi van ser protagonistes. Quatre personatges de blau amb el barret típic dels barrufets, que van resultar ser Pau Beltran, Míriam Lloret, Josep Pedrals i Màrius Serra, es van fer amb l'escenari per homenatjar Albert Jané.